

آزمون (۲) نوبت اول

الف) آیات و احادیث

- ۱ پیام آیه شریفه «یا ایها الناس انتم الفقراء الى الله و الله هو الغنى الحمید» را بنویسید. (درس اول)
- ۲ با دقت در آیه مبارکه «ام جعلوا لله شركاء خلقوا كخلقه فتشابه الخلق عليهم» در چه صورت جا داشت که مردم در اعتقاد به توحید در شک بیفتند؟ (درس دوم)

ب) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

- ۳ توحید در مالکیت یعنی صاحب اختیاری که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست. ☐ درست ☐ نادرست (درس دوم)
- ۴ دوری از تفرقه و تضاد و حرکت به سوی وحدت و هماهنگی، از ویژگی‌های انسان موحد است. ☐ درست ☐ نادرست (درس سوم)
- ۵ جهان از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی انجام می‌شود، به قضای الهی وابسته است. ☐ درست ☐ نادرست (درس پنجم)
- ۶ تقوا و ایمان واقعی به خداوند، سبب نزول برکات الهی می‌شود. ☐ درست ☐ نادرست (درس ششم)

پ) جاهای خالی را با عبارات مناسب پر کنید.

- ۷ هر چه ----- انسان به خود و رابطه‌اش با ----- بیش تر شود، نیاز به او را بیش تر احساس می‌کند. (درس اول)
- ۸ اگر چند خالق برای جهان تصور کنیم، هر کدام از آن‌ها را ----- و ----- فرض نموده‌ایم. (درس دوم)
- ۹ عهدها و پیمان‌ها براساس «مسئولیت‌پذیری» استوار شده‌اند و اگر کسی ----- کند، وی را مستحق ----- می‌شمرند. (درس پنجم)
- ۱۰ امتحان خداوند علیم، برای رشد دادن و به ظهور رساندن ----- و نشان دادن تمایلات ----- افراد است. (درس ششم)

ت) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- ۱۱ شرک: (درس پنجم)
- ۱۲ ابتلا: (درس ششم)

ث) وصل کنید.

- ۱۳ ارتباط موارد ستون سمت راست را با موارد ستون چپ مشخص کنید. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.) (درس چهارم)

الف) دستیابی به درجاتی از حکمت	۱) ارتباط میان ایمان و اخلاص
ب) افزایش معرفت و شناخت نسبت به خدا	۲) تقرب به پیشگاه خداوند
پ) پاداش وصف ناشدنی	۳) نقوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان
ت) میوه درخت اخلاص	۴) علم محکم و استوار و به دور از خطا
ث) راز و نیاز با خداوند	

ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱۴ نور بودن خداوند به چه معنی است؟ (درس اول)
- ۱۵ اگر دشواری‌های زندگی در باور انسان موحد، نشانه بی‌مهری خداوند نیست، پس چیست؟ (درس سوم)
- ۱۶ در کدام یک از نشانه‌های اختیار، آثار و عواقب عمل خود را می‌پذیریم و اگر به کسی زیان رسانده‌ایم، آن را جبران می‌کنیم؟ (درس پنجم)
- ۱۷ امداد خاص خدای متعال نسبت به کسانی که رضایت او را می‌جویند، چه نامیده می‌شود؟ (درس ششم)

الف) آیات و احادیث

در عبارت قرآنی ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ﴾ دو گناه کبیره‌ای که گناهشان بیش‌تر از منفعتشان است، نام ببرید. (درس هشتم)

باتوجه به حدیث شریف «ما رأيت شيئاً إلا و رأيت الله قبله و بعده و معه» مقصود امیرالمؤمنین (علیه السلام) که می‌فرماید: قبل و بعد و همراه هر چیزی خدا را دیدم، چیست؟ (درس اول)

یک پیام از آیه شریفه ﴿يا عبادي الذين اسرفوا على انفسهم لاتقنطوا من رحمة الله﴾ استخراج کنید. (درس هفتم)

ب) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

توانایی شفای بیمار به زمان حیات پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) اختصاص دارد. ☐ درست ☐ نادرست (درس دوم)

اگر انسان در اخلاص پیش رود، به مرحله‌ای می‌رسد که دیگر فریب وسوسه‌های شیطان را نمی‌خورد. ☐ درست ☐ نادرست (درس چهارم)

اگر کسی بخواهد از اختیار فرار کند، باز هم یک کار اختیاری انجام داده است. ☐ درست ☐ نادرست (درس پنجم)

اگر رفتار ناپسند برخی از افراد سبب بدبینی دیگران به دین شود، حقوق مادی آنان ضایع شده است. ☐ درست ☐ نادرست (درس هفتم)

تنها شیوه مطمئن و قابل اعتماد که پیش‌روی هر انسان خردمند قرار دارد، علم و دانش است. ☐ درست ☐ نادرست (درس هشتم)

گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام، نیازمند تغییر در نگرش انسان‌ها و تحولی بنیادین در شیوه فردی و اجتماعی مردم بود. ☐ درست ☐ نادرست (درس نهم)

پ) جاهای خالی را با عبارات مناسب پر کنید.

نور آن چیزی است که خودش ----- است و ----- چیزهای دیگر می‌شود. (درس اول)

انسان موحد در مقابل مشکلات ----- و استوار است و آن‌ها را زمینه موفقیت‌های ----- قرار می‌دهد. (درس سوم)

دومین مرحله تکمیل توبه ----- است. (درس هفتم)

میان نعمت‌های الهی در ----- و ----- و نیایدهای دین ارتباط و هماهنگی است. (درس هشتم)

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) از هر فرصتی برای رفع ----- حاکم بر نظام جاهلی و برقراری فرهنگ ----- در جامعه کمال استفاده را می‌نمود. (درس نهم)

پیشرفت علمی پایه‌های ----- یک ملت را تقویت می‌کند و مانع ----- می‌شود. (درس دهم)

ت) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

توحید: (درس دوم)

توفیق الهی: (درس ششم)

تخلیه (پیرایش): (درس هفتم)

ث) وصل کنید.

ارتباط موارد ستون سمت راست را با موارد ستون چپ مشخص کنید. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.) (درس دهم)

(۱) اثر مثبت در حوزه علم	● الف) استحکام بخشیدن به نظام اسلامی
(۲) تقویت اتحاد ملی	● ب) توانایی بهره‌مندی بیش‌تر در طبیعت
(۳) اثر منفی در حوزه عدل و قسط	● پ) به رسمیت شناختن حق مردم در مقابل دولت
(۴) فایده توجه به قانون در تمدن جدید	● ت) پدیده استعمار
	● ث) تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری

الف) آیات و احادیث

۵/۰

۱ حدیث شریف «التوبة تطهير القلوب و تغسل الذنوب» به کدام عمل اخلاقی اشاره دارد؟ (درس هفتم)

۱

۲ عبارات قرآنی زیر مربوط به کدام یک از مراتب توحید است؟ (درس دوم)

۱

۳ ○ الف) و هو الواحد القهار ○ ب) قل اغیر الله ابغی رباً و هو رب کل شیء خداوند در آیه مبارکه ﴿و لا تقربوا الزنا انه کان فاحشه و ساء سیلاً﴾ کدام راه را ناپسند معرفی می کند؟ چرا؟ (درس هشتم)

۳

ب) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

۴ هر موجودی در حد خودش تجلی بخش جهان و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات پیامبر اکرم (ﷺ) است. ☐ درست ☐ نادرست (درس اول)

۵ اولین قدم برای ورود به بندگی و اخلاص، افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند است. ☐ درست ☐ نادرست (درس چهارم)

۶ اگر انسان غرق گناه شود، دیگر معلوم نیست که میل به توبه پیدا کند. ☐ درست ☐ نادرست (درس هفتم)

۷ به کارگیری آلات موسیقی برای نواختن موسیقی غیرلهوی اشکال دارد. ☐ درست ☐ نادرست (درس هشتم)

۸ پیامبر اکرم (ﷺ) دعوت خود را در جامعه‌ای آغاز کرد که سرشار از خردورزی بود. ☐ درست ☐ نادرست (درس نهم)

۹ دعوت به حق و عدالت نباید منحصر به شعار باشد، بلکه برای تحقق آن باید برنامه‌ریزی کرد. ☐ درست ☐ نادرست (درس دهم)

۳

پ) جاهای خالی را با عبارات مناسب پر کنید.

۱۰ از آن جا که و اعتقاد انسان دارای شدت و ضعف است، میزان تأثیرگذاری نیز بستگی به درجه ایمان افراد به دارد. (درس سوم)

۱۱ امام علی (ع) در هنگام برخاستن از زیر دیوار کج فرمود: از به پناه می‌برم. (درس پنجم)

۱۲ عمل رشد و کمال و عمل عقب‌ماندگی و خسران ما را به دنبال دارد. (درس ششم)

۱۳ گناه است و پاک شدن از آن است. (درس هفتم)

۱۴ تولید فیلم‌های سینمایی به نیت اعتلای در شرایط ویژه است. (درس هشتم)

۱۵ باید یک ملت به کار افتد تا یک ملت به معنای حقیقی کلمه شود. (درس دهم)

۵/۱

ت) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

۱۶ حسن فعلی: (درس چهارم)

۱۷ تسویف: (درس هفتم)

۱۸ استعمار: (درس دهم)

ث) وصل کنید.

۱۹ ارتباط موارد ستون سمت راست را با موارد ستون چپ مشخص کنید. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.) (درس نهم)

۱) سخن حق در مقابل سلطان ستمگر	● الف) احیای منزلت زن و ارزش‌های اصیل او
۲) جامعه عدالت‌محور	● ب) برترین جهاد
۳) ارتقای جایگاه خانواده به عنوان کانون رشد و تربیت انسان‌ها	● پ) فراتر رفتن نگاه انسان از حیات دنیوی
۴) اعتقاد به معاد و آخرت	● ت) رفع تبعیض‌های طبقاتی حاکم بر نظام جاهلی
	● ث) فضیلت علم بر عبادت

الف) آیات و احادیث

۱	عبارت قرآنی ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ به کدام اصل اعتقادی اشاره دارد؟	(درس دوم)
۲	آیه شریفه ﴿وَأَن أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ :	(درس چهارم)
۳	الف) بیانگر کدام یک از مراتب توحید است؟
هریک از احادیث زیر به کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی اشاره دارد؟
الف) برترین جهاد سخن حق است که انسان در مقابل سلطان ستمگر بر زبان آورد.
ب) طلب علم بر هر مرد و زن مسلمان فریضه است.	(درس نهم)

ب) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

۴	مخلوقات تنها در مرحله بقا به خداوند نیازمند و محتاج اند؟	☐ درست ☐ نادرست (درس اول)
۵	انقلاب علیه خود از ویژگی‌های انسان مؤمن است.	☐ درست ☐ نادرست (درس هفتم)
۶	مردم بر یکدیگر حقوق مادی و معنوی دارند و حقوق معنوی بسیار مهم‌تر از حقوق مادی است.	☐ درست ☐ نادرست (درس هفتم)
۷	شرط‌بندی از امور زیان‌آور روحی و اجتماعی است و حتی در بازی‌های معمولی نیز حرام است.	☐ درست ☐ نادرست (درس هشتم)
۸	نمی‌توان بایدها و نبایدهای دینی و الهی را با قوانین بشری که اهداف محدود و کوچکی دارند، مقایسه کرد.	☐ درست ☐ نادرست (درس هشتم)
۹	مصرف‌زدگی از آثار منفی حوزه «عدل و قسط» است.	☐ درست ☐ نادرست (درس دهم)

پ) جاهای خالی را با عبارات مناسب پر کنید.

۱۰	هیچ گروهی از ----- غیر از جریانی که امروزه به ----- مشهور شده‌اند، درخواست از اولیای دین را شرک‌آلود نمی‌دانند. (درس دوم)
۱۱	خداوند این‌گونه تعیین کرده که انسان کارهایش را با ----- انجام دهد و کسی نمی‌تواند از آن ویژگی که ----- اوست، فرار کند. (درس پنجم)
۱۲	گناه، آلودگی است و ----- پاک شدن از آلودگی‌هاست. (درس هفتم)
۱۳	دین اسلام از مسلمانان می‌خواهد که برای ----- و ----- خود بکوشند و از هر کاری که آن را به خطر می‌اندازد، دوری کنند. (درس هشتم)
۱۴	حضرت فاطمه (علیها السلام) یک کلاس ----- تشکیل داده بود و ----- برای علم‌آموزی در آن شرکت می‌کردند. (درس نهم)
۱۵	پیام اسلامی مطابق با ----- انسان‌هاست و هر انسان حقیقت‌طلبی وقتی دعوت قرآن را به عقلانیت و ----- و تقوا می‌شنود، به طور طبیعی جذب آن می‌شود. (درس دهم)

ت) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

۱۶	امور محدود:	(درس اول)
۱۷	اختیار :	(درس پنجم)
۱۸	توبه در اصطلاح دینی	(درس هفتم)

ث) وصل کنید.

۱۹	ارتباط موارد ستون سمت راست را با موارد ستون چپ مشخص کنید. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.)	(درس ششم)										
	<table border="0"> <tr> <td>● (الف) سبقت رحمت بر غضب</td> <td>● (۱) صلۀ رحم و محبت به خویشان</td> </tr> <tr> <td>● (ب) علت افزایش عمر</td> <td>● (۲) سیراب کردن حیوانات</td> </tr> <tr> <td>● (پ) سنت ابتلا</td> <td>● (۳) حفظ آبروی بندگان گناهکار</td> </tr> <tr> <td>● (ت) علت بهبود بخشیدن به زندگی</td> <td>● (۴) عام‌ترین و فراگیرترین قانون خداوند</td> </tr> <tr> <td>● (ث) علت آشکار شدن باطن انسان</td> <td></td> </tr> </table>	● (الف) سبقت رحمت بر غضب	● (۱) صلۀ رحم و محبت به خویشان	● (ب) علت افزایش عمر	● (۲) سیراب کردن حیوانات	● (پ) سنت ابتلا	● (۳) حفظ آبروی بندگان گناهکار	● (ت) علت بهبود بخشیدن به زندگی	● (۴) عام‌ترین و فراگیرترین قانون خداوند	● (ث) علت آشکار شدن باطن انسان		
● (الف) سبقت رحمت بر غضب	● (۱) صلۀ رحم و محبت به خویشان											
● (ب) علت افزایش عمر	● (۲) سیراب کردن حیوانات											
● (پ) سنت ابتلا	● (۳) حفظ آبروی بندگان گناهکار											
● (ت) علت بهبود بخشیدن به زندگی	● (۴) عام‌ترین و فراگیرترین قانون خداوند											
● (ث) علت آشکار شدن باطن انسان												

الف) آیات و احادیث

۵/۰

(درس هفتم)

۱ حدیث شریف «التوبة تطهر القلوب و تغسل الذنوب» به کدام عمل اخلاقی اشاره می کند؟

(درس پنجم)

۲ یک پیام از آیه زیر استخراج کنید.

﴿لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾

(درس دهم)

۳ آیه شریفه ﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾؟
الف) مربوط به کدام یک از پیامدهای مثبت و منفی تمدن جدید است؟
ب) به چه روش های تبلیغی در اسلام اشاره دارد؟

۳

ب) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

(درس نول) ☐ درست ☐ نادرست

۴ هرچه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیش تر می شود، نیاز به او را بیش تر احساس ناتوانی و بندگی خود را بیش تر ابراز می کند.

(درس سوم) ☐ درست ☐ نادرست

۵ امروزه شرک در قالب بت در میان بیش تر از جوامع وجود ندارد؟ اما انواع دیگری که بسیار پیچیده تر از شرک قدیم است، در میان بشر به چشم می خورد.

(درس چهارم) ☐ درست ☐ نادرست

۶ اولین ثمره اخلاص دیدار محبوب حقیقی و تقرب به اوست.

(درس هفتم) ☐ درست ☐ نادرست

۷ مهم ترین حق خداوند بر بندگان، حق اطاعت و بندگی است.

(درس چهارم) ☐ درست ☐ نادرست

۸ فرهنگ و تمدن امروزی براساس دستورات الهی شکل گرفته و بسیاری از عادت ها و رفتارها با دستورات دینی هماهنگ است.

(درس نهم) ☐ درست ☐ نادرست

۹ پیامبر گرامی اسلام (ﷺ) در کنار دعوت به توحید، منکرین را با مفهوم معاد آشنا ساخت.

۳

پ) جاهای خالی را با عبارات مناسب پر کنید.

(درس سوم)

۱۰ هر سبکی از زندگی، ریشه در داشته و از ویژه های سرچشمه می گیرد.

(درس ششم)

۱۱ سنت ابتلا و فراگیرترین قانون خداوند است که شامل همه انسان ها در همه می شود.

(درس هفتم)

۱۲ فریب بزرگ این است که لذت گناه را برتر از لذت الهی جلوه می دهد.

(درس هشتم)

۱۳ به فرموده رسول خدا (ﷺ) عبادت جزء دارد که جزء آن، کسب و کار حلال است.

(درس نهم)

۱۴ اولین آیاتی که بر پیامبر (ﷺ) نازل شد و آغازگر رسالت وی بود، درباره و بود.

(درس دهم)

۱۵ دوره که دوره غارت علنی ثروت ملت ها بود، تا اواخر قرن ادامه داشت.

۵/۱

ت) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

(درس چهارم)

۱۶ اخلاص:

(درس نهم)

۱۷ جبهه حق:

(درس دهم)

۱۸ استعمار نو:

ث) وصل کنید.

(درس دوم)

۱۹ ارتباط موارد ستون سمت راست را با موارد ستون چپ مشخص کنید. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.)

● الف) توحید در مالکیت

● (۱) حق تصرف و تغییر برای خدا

● ب) توحید در ربوبیت

● (۲) تدبیر امور مستقل از خداوند

● پ) توحید در ولایت

● (۳) و لله ما فی السماوات

● ت) خالقیت، مالکیت و ولایت

● (۴) علت توحید در ربوبیت

● ث) شرک در خالقیت

پاسخ آزمون شماره (۲)

دینی (۳)

۱

همه مخلوقات از جمله انسان، در وجود و هستی خود نیازمند خدا هستند، تنها وجود بی نیاز خداست و در هستی خود به دیگری محتاج نیست.

۲

در صورتی که شریکان، مخلوقی داشتند.

۳

نادرست (توحید در ربوبیت یعنی صاحب اختیاری که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست).

۴

نادرست (جامعه توحیدی جامعه‌ای است که از تفرقه و تضاد دوری می‌کند و به سوی وحدت و هماهنگی حرکت می‌کند).

۵

درست

۶

درست

۷

معرفت - خدا

۸

محدود - ناقص

۹

پیمان شکنی - مجازات

۱۰

استعدادها - درونی

۱۱

شرک به معنای شریک قرار دادن برای خدا است.

۱۲

در لغت به معنای امتحان است و در این درس به معنای قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی است که صفای درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده، مشخص سازد.

۱۳

۱) ← ب

۲) ← پ

۳) ← ت

۴) ← الف

۱۴

تمام موجودات وجود خود را از خداوند می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار می‌شوند.

۱۵

بستری برای رشد و شکوفایی اوست.

۱۶

مسئولیت پذیری

۱۷

سنت توفیق الهی

۱۸

لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است و ما به دلیل محدود بودن ذهن خود، نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم، مانند حقیقت نامحدود خداوند.

۱۹

ربّ به معنای مالک و صاحب اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست. از آن‌جا که خداوند تنها خالق، مالک و ولیّ جهان است، تنها ربّ «هستی» نیز است. اوست که جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که برایش معین فرموده، هدایت می‌نماید و به پیش می‌برد.

۲۰

به معنای قرار گرفتن همه ارکان یک جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از اوست.

۲۱

۱) افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند (۲) راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او (۳) دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات

۲۲

گاهی تأثیر چند عامل در پیدایش یک پدیده این گونه است که مثلاً یک عامل در عامل دوم اثر می‌گذارد و آن عامل دوم در عامل سوم تأثیر می‌کند تا عامل اول را به معلول منتقل کند که به آن علل طولی می‌گویند.

۲۳

در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی‌خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آن‌ها به آگاهی لازم برسیم. اما امتحان خداوند عظیم، برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

پاسخ آزمون شماره (۳)

دینی (۳)

۱

بگو شما را فقط موعظه می‌کنم که به صورت گروهی یا فردی برای خدا برخیزید و سپس اندیشه کنید.

۲

چون انسان اختیار دارد، باید انتخاب کند؛ اگر به انتخاب خوبی دست زد، خوبی از ناحیه خودش است و اگر بد انتخاب کرد و ضرر دید، این ضرر از خودش به او رسیده است.

۳

درست

۷

نادرست (استفاده از موسیقی، خواه موسیقی سنتی و کلاسیک باشد و خواه غیرسنتی و مدرن، جایز و حلال است).

۸

نادرست (پیامبر اکرم (ﷺ) دعوت خود را در جامعه‌ای آغاز کرد که نشانه‌هایی بسیار اندک از تفکر و تعقل و دانایی در آن یافت می‌شد).

۹

درست

۱۰

ایمان - توحید و یکتاپرستی

۱۱

قضای الهی - قدر الهی

۱۲

درست - نادرست

۱۳

آلودگی - توبه

۱۴

فرهنگ اسلامی - واجب کفایی

۱۵

استعدادهای - عالم

۱۶

به این معناست که کار به‌درستی و به همان صورت که خدا فرمان داده است، انجام شود.

۱۷

از ریشه سوف و به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است.

۱۸

طلب آبادانی کردن که امروزه به معنی ظلم کردن تغییر پیدا کرده است.

۱۹

۱) ← ب ۲) ← ت

۳) ← الف ۴) ← پ

۲۰

چون تمام موجودات وجود خود را از او می‌گیرند.

۲۱

شرک در مالکیت

۲۲

می‌کوشد تمایلات درونی و تصمیم و فعالیت‌های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد.

۲۳

زیرا هر اندازه ایمانش افزوده شود، امتحانش نیز سنگین‌تر می‌شود.

۲۴

۱) تلاش در جهت دور شدن از گناه ۲) جبران حقوق الهی و حقوق مردم

۲۵

آثار مثبت روزی حلال در زندگی خود و تربیت فرزندان مشاهده می‌شود.

۲۶

اعتقاد به خدای حکیم این اطمینان را به انسان می‌دهد که همه وقایع و رخدادها جهان، تحت یک برنامه سامان‌دهی‌شده و غایت‌مند انجام می‌گیرد و نه اتفاقی و بی‌هدف.

۲۷

توبه‌کننده باید بکوشد اگر ستمی بر مردم کرده است آن را جبران نماید و حقوق مادی یا معنوی آن‌ها را در حد توان ادا کند و رضایت صاحبان حق را به‌دست آورد. حقوق معنوی انسان‌ها بسیار مهم‌تر از حقوق مادی آنان است.

مثال: اگر با دروغ و تهمت آبروی انسانی ریخته شده، باید با تمام وجود به جبران حقوق از دست‌رفته بپردازد و اگر دسترسی به آنان ندارد، به نیابت آنان صدقه دهد و برایشان دعای خیر نماید.

۲۸

- ۱- زندگی سالم در دنیا را تضمین می‌کند.
- ۲- سعادت و نیک‌بختی اخروی و ابدی را تأمین می‌کند.

۲۹

مریم - آسیه - خدیجه - فاطمه (علیها‌السلام)

۳۰

این‌که در راستای احیای تمدن اسلام، از نقاط قوت این تمدن بهره‌مند شویم و با عبرت‌گرفتن از ضعف‌ها و آسیب‌های آن بتوانیم برنامه‌ریزی درست و کم‌اشتباهی را برای سامان‌دهی تمدن اسلامی داشته باشیم.

۳۱

۱- برای تبلیغ کالاهای سرمایه‌داران ۲- تشویق آنان به پوشیدن لباس‌های نامناسب و تحریک‌کننده ۳- عادی شدن روابط نامشروع میان زنان و مردان در برخی کشورها ۴- تجارت گسترده زنان به‌عنوان کالای جنسی

پاسخ آزمودن شماره (۷)

دینی (۳)

۱

ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام

۲

جامعه موحد، نباید با دشمنان خدا و دشمنان خود دوستی کند و با آنان به گونه‌ای مهربان رفتار نماید؛ زیرا آنان به دین حقی که برای مؤمنان آمده است، کفر ورزیده‌اند.

۳

الف) توحید و معاد (معیار اول و دوم)
ب) ارتقای جایگاه خانواده (معیار پنجم)

۵

نادرست (جامعه توحیدی جامعه‌ای است که از تفرقه و تضاد دوری می‌کند و به سوی وحدت و هماهنگی حرکت می‌نماید).

۶

نادرست (تکرار توبه اگر واقعی باشد، نه تنها به معنی دور شدن از خداوند نیست، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می‌شود).

۷

درست

۸

درست

۹

درست

۱۰

غنی - فقیر

۱۱

ایمان - کمتر

۱۲

اختیار - وجدانی

۱۳

جبران حقوق الهی - حقوق مردم

۱۴

خطر - دشمنان دین

۱۵

اروپایی - صنعتگران

۱۶

موجودات جهان از آن جهت که خداوند حدود، اندازه، ویژگی موقعیت مکانی و زبانی آن‌ها را تعیین می‌کند، مقدر به تقدیر الهی هستند و از آن جهت که با فرمان و اراده الهی ایجاد می‌شوند، مربوط به قضای الهی هستند.

۱۷

توبه به معنای بازگشت و توبه در مورد بندگان به معنای بازگشت از گناه به سوی خداوند است.

۱۸

هر دستور خداوند، دلایل خاص خود را دارد که حکمت آن حکم و دستور نامیده می‌شود.

۱۹

۱) ← ب

۲) ← پ

۳) ← ت

۴) ← الف

۲۰

به چیزی که خودش شیرین باشد.

۲۱

شرکت در خالقیت

۲۲

مؤمنان بااخلاص

۲۳

صدقه و دعای خیر برای آن فرد

۲۴

زیرا رسیدن به سعادت یک زندگی جدی و یک عزم قوی و استوار را طلب می‌کند.

۲۵

با گسترش مسیحیت و آغاز حاکمیت کلیسا بر زندگی سیاسی و اجتماعی مردم.

۲۶

۱- آموزش گناهان با توبه ۲- آموزش برخی از گناهان با کار نیک ۳- حفظ آبروی بندگان گناهکار ۴- پذیرش عبادت اندک

۲۷

توبه‌کننده باید بکوشد اگر ستمی بر مردم کرده است، آن را جبران نماید و حقوق مادی یا معنوی آن‌ها را در حد توان ادا کند و رضایت صاحبان حق را به دست آورد و اگر به آنان دسترسی ندارد، به نیابت آنان صدقه دهد و برایشان طلب آموزش و دعای خیر کند.

۲۸

۱- بنیان خانواده را متزلزل می‌کند. ۲- خانواده استحکام خود را از دست می‌دهد. ۳- فرزندان تک‌سرپرست افزایش می‌یابند.

۲۹

نمی‌شود قوانین این دین برحق الهی که چون خورشید روشن و درخشان است، با داشتن استدلالی یقینی مخالفت داشته باشد. نیست باد آن فلسفه‌ای که قوانینش با کتاب و قرآن و سنت رسول خدا (ﷺ) و ائمه اطهار (علیهم‌السلام) مطابقت نداشته باشد.

۳۰

خانواده پیامبر اکرم (ﷺ) الگوی تمام‌عیار عفاف، حیا و پوشش اسلامی بودند تا به دیگر مؤمنین بیاموزند که توجه به مقام و منزلت زن به معنی بی‌بندوباری، نگاه ابزاری به او و متزلزل ساختن بنیان خانواده نیست.

۳۱

ثروتی که در دوره استعمار از کشورهای استعمارزده به کشورهای استعمارگر منتقل شده، آن قدر زیاد بود که پایه‌های اصلی قدرت اقتصادی غرب را به وجود آورده است.

دینی (۳)

پاسخ آزمون شماره (۱۲)

تخلیه (پیرایش)

قانون‌مندی جهان، تخلف‌ناپذیر است و همه موجودات جهان در چارچوب مشخص‌شده از جانب خدا حرکت می‌کنند و از قانون‌مندی خارج نمی‌شوند.

الف) حوزه علم (ترسیم چهره عقلانی و منطقی اسلام
ب) حکمت، موعظه حسنه، مجادله نیکو (جلال احسن)

درست

درست

نادرست (اولین ثمره اخلاص، دستیابی به درجاتی از حکمت است.)

درست

نادرست (فرهنگ و تمدن امروزی براساس دستورات الهی شکل نگرفته و بسیاری از عادت‌ها، رفتارها و قوانین با دستورات دینی در تعارض است.)

درست

اندیشه‌های خاص - جهان‌بینی

عام‌ترین - دوران‌ها

شیطان - عبادت (اطاعت)

ده - نه

دانش - آموختن

استعمار - بیستم

خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن و در کاربرد دین بدین معناست که شخص اندیشه و دل خود را جایگاه خدا کند و عملش را فقط برای رضای خداوند و همان‌گونه که او دستور داده است، انجام دهد.

جبهه یکتاپرستان، عدالت‌خواهان و صالحان

یعنی شیوه‌ای که کشور استعمارگر با استفاده از قدرت نظامی، جاسوسی، تبلیغات و فرهنگی خود افراد وابسته به خود را در کشورها به قدرت می‌رساند و به‌صورت‌های گوناگون از آن‌ها حمایت می‌کند.

(۲) ← ب

(۴) ← ت

(۱) ← پ

(۳) ← الف

زیرا نمی‌توانیم ذات و چیستی خداوند نامحدود را دریابیم.

۲۱

یعنی اعتقاد به این که علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند.

۲۲

الف) علل طولی
ب) علل عرضی

۲۳

تقوا و ایمان واقعی به خدا

۲۴

وقتی که انسان به گناه آلوده شد، از رحمت الهی مأیوسش می‌سازد و می‌گوید: آب که از سر گذشت، چه یک وجب، چه صد وجب

۲۵

۱- مصرف‌زدگی
۲- نابودی طبیعت

۲۶

تسویف از ریشه «سوف» است و به معنای امروز و فردا کردن در کار است؛ به عبارت دیگر فرد گناهکار دائماً به خود می‌گوید: «به‌زودی توبه می‌کنم و این گفته را آن‌قدر تکرار می‌کند تا این که دیگر میل به توبه در او خاموش می‌شود». این حيله شیطان بیش‌تر برای گمراه کردن جوانان به کار می‌رود.

۲۷

۱- رباخواری
۲- رشوه گرفتن
۳- بی‌توجهی به عفاف و پاکدامنی
۴- ظلم کردن و ظلم‌پذیری و اطاعت از غیر خدا

۲۸

۱- اعتقاد به خدا و یکتاپرستی
۲- ایمان و اعتقاد به پیامبران الهی
۳- اعتقاد به معاد و پابندی به آن
۴- عدالت‌خواهی، علم و دانش، عفاف و پاکدامنی

۲۹

۱- زمینه را برای آگاهی دیگران نسبت به اسلام فراهم می‌نمایم.
۲- از اسلامان در صحنه عمل و زندگی دفاع می‌کنیم.

۳۰

۱- نزول تدریجی آیات قرآن کریم
۲- دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش از یک طرف و ۳- تشویق‌های دائمی رسول خدا (ﷺ) از طرف دیگر سد جاهلیت و خرافه‌گرایی را شکست و یکی از جاهل‌ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت.

۳۱

توانایی بشر را برای بهره‌برداری از منابع طبیعی به‌سرعت افزایش داد و به تخریب ساختار طبیعی محیط‌زیست انجامید. منابع معدنی که نتیجه میلیون‌ها سال فعالیت موجودات بوده، رو به پایان گذاشته، محیط دریاها و اقیانوس‌ها آلوده شده و بسیاری از جنگل‌ها از بین رفته و ده‌ها بحران زیست‌محیطی برای انسان به‌وجود آمده است.

هستی‌بخش

◆ نیازمندی جهان به خدا در پیدایش: هرکدام از ما براساس فطرت خویش خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم. قرآن ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خدا فرامی‌خواند و راه‌های گوناگونی برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد.

◆ نیازمندی جهان به خدا در پیدایش خود در قالب استدلال:

مقدمه اول: ما و این جهان، هستی و وجودمان از خودمان نیست و هستی ما از خود ما سرچشمه نمی‌گیرد.

مقدمه دوم: موجوداتی که وجودشان از خودشان نیست در موجود شدن نیازمند به وجودی هستند که وجود، عین ذاتش باشد.

نتیجه: ما و این جهان نیازمند وجودی هستیم که هستی، ذاتی اوست و به دیگری نیاز ندارد. (اگر آن موجودات خالق می‌خواهند، این آفریننده نیز خالق می‌خواهد).

آیه: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾

۱) همه مخلوقات از جمله انسان، در وجود و هستی خود نیازمند خدا هستند.

۲) تنها وجود بی‌نیاز خداست. او در هستی خود به دیگری محتاج نیست.

◆ نیازمندی جهان به خدا در بقا:

◆ جهان همواره و در هر لحظه به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ‌گاه قطع و یا کم نمی‌شود.

◆ رابطه خداوند با جهان، تا حدی شبیه رابطه مولد برق با جریان برق است؛ همین که مولد متوقف شود، جریان برق هم قطع می‌گردد و لامپ‌های متصل به آن نیز خاموش می‌شوند.

آیه: ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾

موجودات به دلیل وابسته بودن به خداوند و نیاز، پیوسته از خداوند درخواست دارند.

◆ آگاهی، سرچشمه بندگی

۱) انسان‌های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند، بی‌توجه‌اند.

۲) انسان‌های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنايات پیوسته او می‌دانند.

۳) هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیش‌تر شود، نیاز به او را بیش‌تر احساس و ناتوانی و بندگی خود را بیش‌تر ابراز می‌کند.

◆ افزایش خودشناسی ————— درک بیش‌تر فقر و نیاز ————— افزایش بندگی

◆ رسول اکرم (ﷺ) می‌فرماید: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»

ترجمه: خدایا هیچ‌گاه مرا چشم به‌هم‌زدنی به خودم وامگذار.

پیام: باید از خدا بخواهیم که حتی یک لحظه هم لطف و رحمت خاصش را از ما نگیرد و ما را به خود وامگذارد.

◆ آیه: ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾

خداوند خود را در قرآن نور آسمان‌ها و زمین معرفی کرده است.

◆ سؤال: نور بودن خداوند به چه معناست؟

جواب: نور آن چیزی است که خودش پیدا و آشکار است و سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر می‌شود.

◆ خداوند نور هستی است؛ یعنی تمام موجودات، وجود خود را از او می‌گیرند و به‌سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به وجود او وابسته است. به همین جهت، هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود.

◆ هر موجودی در حد خودش تجلی‌بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

◆ امیرالمؤمنین علی (ع) می‌فرماید:

ما رأيت شيئاً ألا و رأيت الله قبله و بعده و معه

ترجمه: هیچ چیزی را ندیدم مگر این که خداوند را قبل و بعد و با آن دیدم.

پیام: آنان که به‌دقت در جهان هستی می‌نگرند، در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند و علم و قدرت او را می‌بینند.

◆ معرفت برتر: این که انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، معرفت عمیق و والا است که در نگاه نخست مشکل به نظر می‌آید؛ اما هدفی قابل دسترس

است به‌ویژه برای جوانان و نوجوانان که پاکی و صفای قلب دارند.

❖ سؤال: آیا توسل به پیامبران و معصومین (علیهم‌السلام) شرک به حساب می‌آید؟

جواب: اصولاً عقیده به توانایی پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و اولیای دین (علیهم‌السلام) در برآوردن حاجات انسان وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها و مستقل از خدا بدانیم. اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیاء از خداوند و به اذن خدا بدانیم، عین توحید است. پزشک به واسطهٔ اسباب مادی و اولیای دین (علیهم‌السلام) به واسطهٔ اسباب غیرمادی شفای بیمار را انجام می‌دهند. این توانایی تنها به زمان حیات دنیوی پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و ائمه (علیهم‌السلام) اختصاص ندارد، زیرا روح مطهر ایشان پس از رحلت زنده است و می‌تواند به انسان‌ها یاری برساند. اگر ما از رسول خدا چیزی درخواست کنیم، درخواست از جسم ایشان نیست؛ بلکه از حقیقت روحانی و معنوی ایشان است.

تذکره غیر از جریانی که امروزه به تکفیری‌ها مشهور شده‌اند، هیچ گروهی از مسلمانان را نمی‌شناسیم که چنین درخواستی را شرک‌آلود بدانند.

❖ تکفیری‌ها: جریان تکفیری، در سال‌های اخیر برخی از جوامع و کشورهای اسلامی را گرفتار خود کرده است. پیروان این جریان فکری خشک و غیرعقلانی با تفکر غلطی که دربارهٔ توحید و شرک دارند، هر مسلمانی را که مانند آن‌ها نمی‌اندیشد، مشرک و کافر می‌خوانند و گاه کشتن او را واجب می‌شمارند. از نظر آنان طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای این که خدا انسان را ببخشد، شرک است و هم‌چنین معتقدند این‌گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی‌شوند.

❖ متأسفانه این جریان، بزرگ‌ترین ضربه را بر اسلام وارد کرده و سبب تنفر برخی از مردم جهان از اسلام شده است.

درس سوم / توحید و سبک زندگی

❖ بازتاب توحید در زندگی: انسانی که خداوند را به‌عنوان تنها خالق جهان پذیرفته و ایمان دارد که او پروردگار هستی است، رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت جهت زندگی خود را خدا قرار خواهد داد. چنین انسانی در مسیر «توحید عملی» است.

❖ هرچه ایمان قوی‌تر باشد، تأثیر عملی آن در زندگی بیش‌تر و هرچه ضعیف‌تر باشد، تأثیر آن کمتر خواهد بود.

آیه: ﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾

پیام: توحید در ربوبیت، توحید در عبادت را نیز به‌دنبال دارد.

توحید علمی

❖ بعد فردی توحید عملی و ثمرات آن: هرکسی در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند، گام در مسیر توحید عملی گذاشته است.

❖ ویژگی‌های انسان موحد:

- ۱) می‌کوشد تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد.
- ۲) در انتخاب همسر، شغل، دوست، تحصیل، تفریح و حتی در نوع پوشش، خدا را در نظر می‌گیرد.
- ۳) تلاش می‌کند از دایرهٔ فرمان‌های خدا خارج نشود.
- ۴) امیدوار است.
- ۵) در مقابل سختی‌ها و مشکلات صبور و استوار است و آن‌ها را زمینهٔ موفقیت‌های آینده‌اش قرار می‌دهد.
- ۶) باور دارد که دشواری‌های زندگی، نشانهٔ بی‌مهری خداوند نیست؛ بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست.
- ۷) شخصیتی ثابت و پایدار دارد و برخوردار از آرامش روحی است.
- ۸) موجودات جهان را مخلوق خدا می‌بیند و می‌داند که خداوند وی را در برابرشان مسئول قرار داده است.
- ۹) بدن خود را امانتی الهی می‌شمارد که خداوند به او سپرده است و حق ندارد به آن آسیب برساند؛ هم‌چنان که حق ندارد سلامتی دیگران را به خطر بیندازد.

تذکره برای یک انسان موحد، جهان معنای خاص خود را دارد. از نظر او هیچ حادثه‌ای در عالم بی‌حکمت نیست، گرچه او حکمت آن را نداند.

❖ امام علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: تقوای الهی پیشه کنید، هم در مورد بندگان خدا، هم در مورد شهرها و آبادی‌ها؛ چرا که شما در برابر همهٔ این‌ها حتی سرزمین‌ها و چهارپایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید.

پیام: انسان موحد حتی به حیوانات نیز آسیب نمی‌رساند؛ بلکه برای بقا و زندگی آن‌ها کمک می‌کند.

در نتیجه: تخریب محیط زیست، آلوده شدن طبیعت، پیدا شدن جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع بسیار ثروتمند را به دنبال دارد. (۳) بسیاری از انسان‌ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده‌اند که خدا را فراموش کرده و خدا در قلب آن‌ها جایگاهی ندارد. زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فزونی یافته که جایی برای خلوت انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است. گویی هوی و هوس و آنچه و آن کس که آنان را به هوس‌هایشان می‌رساند، بت و معبودشان شده و آن‌ها را هم‌چون خدا می‌پرستند و از ابزارهای جدید مانند سینما، تلویزیون، ماهواره، اینترنت و سایر رسانه‌ها برای رسیدن به این لذات دنیایی بهره می‌گیرند و یکسره از خدا و آخرت غافل شده‌اند.

🔗 شناخت وضع موجود و بت‌پرستی نوین به عنوان قدم اول وظیفه ما:

❖ قرآن کریم، معیارهای ثابت توحید و شرک یا بت‌پرستی را به ما نشان داده؛ هم‌چنین تطبیق زندگی فردی و اجتماعی خود با این معیارها را برعهده خودمان نهاده است.

درس چهارم فقط برای تو

- ❖ آیه: ﴿قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُم بِوَاحِدَةٍ إِن تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ خِزْفَةٍ﴾ ترجمه: [به بندگانم] بگو شما را فقط یک موعظه می‌کنم [و آن] این که به صورت گروهی و فردی برای خدا قیام کنید. پیام: مقصود از برخاستن گروهی یا فردی، اجرای فرامین خداوند است.
- ❖ آیه: ﴿إِنَّمَا أَعِظُكُم بِوَاحِدَةٍ إِن تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ خِزْفَةٍ﴾ ترجمه: (۱) کسانی هستند که گرایش فطری به خداوند را نادیده گرفته‌اند و بنده هوای نفس و شیطان شده‌اند. (۲) راه مستقیم زندگی انسان‌ها، عبادت و بندگی خداوند است.
- ❖ هدف خلقت انسان، تقرب به خداست و این تقرب جز با سعی و تلاش خود انسان به دست نمی‌آید.
- ❖ انسان همواره بر سر دو راهی بندگی خداوند و بندگی هوای نفس و شیطان قرار دارد و زندگی، صحنه انتخاب یکی از این دو راه است.
- ❖ پیامبر اکرم (ﷺ) می‌فرماید: راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان‌تر است.
- ❖ اخلاص در بندگی:
- ❖ اخلاص به معنای خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن است. اخلاص در کاربرد دینی، بدین معناست که شخص عملش را فقط برای رضای خداوند و همان‌گونه که او دستور داده است، انجام دهد.
- ❖ در اسلام، اخلاص شرط قبولی تمامی اعمالی است که فرد به درگاه خداوند عرضه می‌دارد.
- ❖ اخلاص مانند دوست داشتن، سخاوت و شجاعت درجات و مراتبی دارد.
- ❖ پیامبر اکرم (ﷺ) می‌فرماید: مؤمنان باتوجه به مراتب اخلاصشان بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند.
- ❖ هر عملی از دو جزء تشکیل شده است:
- اول: نیت که به آن هدف یا قصد نیز می‌گوییم و به منزله روح عمل است.
- دوم: شکل و ظاهر عمل که در حکم بدن و کالبد آن روح می‌باشد.
- بنابراین: عمل بدون نیت، کالبد بی‌جانی بیش نیست.
- ❖ رسول اکرم (ﷺ) می‌فرماید: «نِیَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ» ترجمه: نیت مؤمن از عمل او برتر است.
- پیام: تا نیت و قصد قلبی انسان از انجام یک عمل، خدایی نشود، آن عمل، خالصانه نیست.
- ❖ پیامبر اکرم (ﷺ) می‌فرماید: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ» ترجمه: همانا اعمال انسان وابسته به نیت‌های اوست.
- پیام: نیت و قصد قلبی جایگاه مهم و ارزشمندی دارد.
- ❖ امیرالمؤمنین علی (ع) می‌فرماید: «فَاعِلُ الْخَيْرِ، خَيْرٌ مِنْهُ وَ فَاعِلُ الشَّرِّ، شَرٌّ مِنْهُ»

ترجمه: انجام‌دهنده کار نیک، از آن کار بهتر است و انجام‌دهنده کار شر، از آن شر بدتر است.

پیام: اعمال انسان وابسته به نیت‌های اوست.

♦ انسان مؤمن، علاوه بر این که می‌کوشد نیت خود را خالص کند و عمل را به همان صورت به خاطر خدا انجام دهد، تلاش می‌کند عمل را به همان صورت

که خداوند دستور داده است، انجام دهد؛ یعنی عمل را از جهت کمیت، کیفیت، زمان، مکان و شیوه همان‌طوری انجام دهد که خداوند می‌خواهد.

♦ مثال: اگر خداوند فرموده که نماز صبح در دو رکعت و با یک رکوع و دو سجده در هر رکعت و قبل از طلوع آفتاب انجام شود، انسان مؤمن نیز تلاش

می‌کند، نماز خود را به همین صورت انجام دهد.

♦ حسن فاعلی: انجام‌دهنده کار دارای نیت الهی باشد.

♦ حسن فعلی: کار به درستی و به همان صورت که خدا فرمان داده است، انجام شود.

♦ راه‌های تقویت اخلاص:

♦ (۱) افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند: پیوند محکمی میان معرفت به خداوند و ایمان به او وجود دارد. هم‌چنین ارتباط دقیقی میان ایمان به

خدا و اخلاص برقرار است. در نتیجه هر قدر که معرفت به خداوند بیش‌تر شود، به افزایش درجه اخلاص کمک خواهد کرد.

تذکره (۱) عمل براساس معرفت و آگاهی، بسیار ارزشمندتر و مقدس‌تر از عملی است که در آن معرفتی نیست و یا با معرفت اندکی صورت

می‌گیرد. نمازی که با معرفت انجام بگیرد، نزد خداوند بسیار ارزشمندتر از نمازی است که به‌جا آورنده آن نمی‌داند چه می‌گوید و برای چه می‌گوید.

(۲) گاه پیش می‌آید که انسان‌های نادان به تصور این که کار خیر می‌کنند، مرتکب گناهان بزرگ می‌شوند.

♦ (۲) راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او: نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند: (۱) غفلت از خداوند را کم می‌کند. (۲) محبت خداوند را در

قلب تقویت می‌سازد. (۳) انسان را از کمک‌های الهی بهره‌مند می‌کند.

♦ (۳) دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات: گناه، ریشه درخت اخلاص و بندگی را می‌سوزاند و آن را به تدریج از بین می‌برد.

♦ امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) می‌فرماید: تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است.

♦ ترک گناه و توجه به واجبات و اطاعت از خداوند، درخت اخلاص را آبیاری می‌کند و رشد می‌دهد.

تذکره در میان اعمال واجب، روزه تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد.

♦ امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) می‌فرماید: خداوند بدان جهت روزه را واجب کرد تا اخلاص مردم را بیازماید.

♦ میوه‌های درخت اخلاص: (۱) دستیابی به درجاتی از حکمت: حکمت به معنای علم محکم و استوار و به دور از خطاست و هدف درست و راه رسیدن

به آن را نشان می‌دهد و هم‌چنین مانع لغزش‌ها و تباهی‌ها می‌شود. انسان حکیم، به درجاتی از بصیرت و روشن‌بینی می‌رسد که می‌تواند در شرایط

سخت و پیچیده، حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود.

خداوند در قرآن کریم، علاوه بر آنکه لقمان را به داشتن حکمت توصیف کرده، سفارش‌های ارزنده و حکیمانه‌ای از ایشان نقل کرده است.

♦ پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) می‌فرماید:

هر کس چهل روز کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد، چشمه‌های حکمت و معرفت از دل و زبانش جاری خواهد شد.

♦ (۲) نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان: اگر انسان در اخلاص پیش رود، به مرحله‌ای می‌رسد که دیگر فریب وسوسه‌های شیطان را نمی‌خورد.

♦ دام‌های امروزه شیطان: فیلم‌ها، وبگاه‌ها، شبکه‌های ماهواره‌ای گمراه‌کننده، شبکه‌های مجازی ناسالم و گروه‌ها و دسته‌های منحرف اجتماعی.

تذکره (۱) مقاومت در برابر دام‌های شیطان، نیازمند روی آوردن به پیشگاه خداوند و پذیرش خالصانه فرمان‌های اوست.

(۲) کسی که در دام‌های شیطان گرفتار شود، هم زندگی پاک و بانشاط دنیا را از دست خواهد داد و هم حیات سرشار از شادکامی آخرت را

♦ (۳) دریافت پاداش‌های وصف‌ناشدنی:

بندگی خالصانه خداوند پاداش‌هایی دارد که چه‌بسا در ذهن ما ننگند و از تصور و تخیل ما فراتر رود.

از جمله پاداش‌های وصف‌ناشدنی، دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه کسی است که بنا به تعبیر امیر مؤمنان (علیه السلام) نهایت آرزوی عارفان، دوست

دل‌های صادقان، ولی مؤمنان و معبود عالمیان است.

درس هفتم بازگشت

- ♦ خدای متعال به حضرت داود (عَلَيْهِ السَّلَام) فرمود: «ای داود! اگر آنان که از من روی گردانده‌اند، می‌دانستند که چگونه انتظار آن‌ها را می‌کشم و شوق بازگشتشان را دارم، بدون شک از شوق آمدن به‌سوی من جان می‌دادند و بندیدند وجودشان از محبت من از هم می‌گسست».
- ♦ بُشَر بن حارث یکی از اشراف‌زادگان و عیاشان بود که به‌دست امام موسی کاظم (عَلَيْهِ السَّلَام) توبه کرد و تا زنده بود در مسلک مردان پرهیزکار و خداپرست در آمد.
- ♦ انقلاب علیه خود: در میان مخلوقات، انسان موجودی است که علاوه بر ایستادگی در برابر موانع بیرونی، می‌تواند در برابر موانع درونی نیز ایستادگی کرده و حتی علیه خود انقلاب کند؛ یعنی هم می‌تواند با پیروی از عقل، علیه تمایلات ناپسند خود قیام کند و انقلاب نماید.
- ♦ توبه در لغت ————— بازگشت
- ♦ توبه در اصطلاحات دینی ————— بازگشت از گناه به‌سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران او.
- ♦ حقیقت توبه: حالت توبه وقتی رخ می‌دهد که انسان از گناه پشیمان شده و قصد انجام آن را داشته باشد.
- ♦ توبه در مورد خداوند: بازگشت بنده گناهکار، خداوند نیز به‌سوی او باز می‌گردد و درهای رحمتش را به رویش می‌گشاید و آرامش را به قلب او باز می‌گرداند.
- ♦ شرط پذیرفته شدن توبه: همین که انسان بعد از انجام گناه، در دل احساس پشیمانی می‌کند و زبان حالش این باشد که چقدر بد شد، چرا به فرمان خدا بی‌توجهی کردم؟ دیگر این کار را انجام نمی‌دهم، توبه انجام شده و گناه بخشیده می‌شود.
- ♦ امام باقر (عَلَيْهِ السَّلَام) می‌فرماید: «برای توبه کردن پشیمانی کافی است».

تذکره ۱) اگر کسی کلمه «استغفرالله» را بر زبان جاری نکرده باشد، اما در دل احساس پشیمانی کند، در واقع توبه کرده است.

۲) اگر کسی کلمه «استغفرالله» را بر زبان جاری کند، اما در قلبش پشیمان نباشد و قصد انجام دوباره آن گناه را داشته باشد، چنین کسی توبه نکرده است

- ♦ توبه و پاکی: گناه آلودگی است و توبه، پاک شدن از آلودگی‌هاست.
- ♦ تخلیه (پیرایش): توبه گناهان را از قلب خارج می‌کند و آن را شست‌وشو می‌دهد، این عمل را پیرایش یا تخلیه می‌گویند.
- ♦ رسول خدا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) می‌فرماید: «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ - کسی که از گناه توبه کرده، مانند کسی است که هیچ گناهی نکرده است».
- ♦ امیر المؤمنان علی (عَلَيْهِ السَّلَام) می‌فرماید: «التَّوْبَةُ تَطْهَرُ الْقُلُوبَ وَتَغْسِلُ الذَّنُوبَ - توبه دل‌ها را پاک می‌کند و گناهان را می‌شوید».
- ♦ آیه: «قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذَّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ»
- ♦ پیام:
- ۱) توبه نه تنها گناه را پاک می‌کند، بلکه اگر ایمان و عمل صالح نیز به دنبال آن بیاید، گناهان را به حسنات تبدیل می‌کند.
- ۲) توبه در جوانی آسان‌تر است و خداوند توبه جوانان را بسیار دوست دارد. پیامبر اکرم (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) می‌فرماید: «کسی نزد من محبوب‌تر از جوان توبه‌کار نیست».
- ۳) در توبه همیشه باز است، اما توفیق توبه همواره میسر نیست.
- ۴) تکرار توبه، اگر واقعی باشد، نه تنها به معنی دور شدن از خداوند نیست، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می‌شود.
- ♦ آیه: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَ يُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ»
- ♦ پیام: اگر کسی گناهی مرتکب شد و توبه کرد، اما توبه‌اش را شکست و دوباره مرتکب گناه شد، هیچ مانعی ندارد که باز هم توبه کند و از خداوند عذرخواهی نماید؛ چرا که خداوند کسی را که فوراً از گناه خود ناراحت می‌شود و بسیار توبه می‌کند، دوست دارد.
- ♦ حيله‌های شیطان:
- ۱) ابتدا انسان را با این وعده که «گناه کن و بعد توبه کن!» به‌سوی گناه می‌کشاند و وقتی که او آلوده شد، از رحمت الهی مأیوسش می‌سازد و می‌گوید: «آب که از سر گذشت چه یک وجب، چه صد وجب».
- ♦ تسويف: از ریشه «سوف» و به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است.
- ۲) شیطان انسان را به «تسويف» می‌کشاند. تا این که دیگر میل به توبه در او خاموش می‌شود و یا ممکن است ترک گناه برایش سخت گردد.
- ۳) شیطان انسان را گام‌به‌گام و آهسته به سمت گناه می‌کشاند تا در این فرآیند تدریجی، متوجه زشتی گناه و قبح آن نشود و اقدام به توبه نکند.
- ♦ مراحل تکمیل توبه:
- ۱- تلاش در جهت دور شدن از گناه: توبه‌کننده تلاش می‌کند دیگر به سراغ گناهی که از آن پشیمان شده است نرود، زیرا انجام آن مساوی با شکستن توبه است که در آن صورت باز هم باید توبه کند.

«اگر فردی در مدت یک روز باری سنگین را به دوش کشیده، آن را به بالای بام حمل کند و در ازای آن حق الزحمه‌ای معادل هزار سکه طلا دریافت کند، با توجه به این مزد، آن کار برایش سخت نخواهد بود.»

و نیز فرمود: «من هم کارگزارم و خود را خادم خداوند قرار داده‌ام. مزد من در برابر هر سؤالی که پاسخ دهم، از مجموع مروریدهایی که فاصله میان زمین و آسمان را پر کند بیش‌تر است. پس سزاوار است که از پرسش‌های تو احساس رنج و زحمت نکنم.»

◆ آیه: ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾

پیام: در جامعه و تمدن اسلامی، تعقل و خردورزی یک ارزش بزرگ محسوب می‌شود و عالمان و صاحبان خرد احترام و منزلت والایی دارند. (معیار ششم)

◆ وضعیت معیار تعقل و خردمندی در دوره تمدن اسلامی:

تلاش پیامبر اکرم (ﷺ) و پیشوایان ما سبب علاقه مسلمانان به علم و دانش شد، به‌طوری که توجه نیاکان ما به اندیشه و تفکر و ارزشمندی علم روزافزون شد و ثمرات آن در تمدن اسلامی مشاهده گردید.

❓ نیاکان ما در جهان اسلام توانستند علوم و دانش بشری را از چند شاخه محدود به پانصد شاخه برسانند و این به معنای توسعه زیاد علم بود که ناچار بودند آن را شاخه‌شاخه کنند و به‌صورت تخصصی بدان بپردازند.

◆ شوق و علاقه مردم به دانش سبب شد که در بسیاری شهرها در کنار هر مسجد، مدرسه‌ای نیز بنا کنند.

◆ یکی از بزرگ‌ترین دانشمندان در تمدن اسلامی، ابن سینا بود که به حق، آثار وی یکی از عوامل اصلی تحول اندیشه در اروپا و توجه بیش‌تر اروپاییان به تفکر فلسفی و دانش طبیعی محسوب می‌شود.

◆ کتاب شفای بوعلی یک دائرةالمعارف در منطق، ریاضیات، علوم طبیعی و فلسفه است و بخش فلسفی آن هنوز هم از مهم‌ترین کتاب‌های فلسفی جهان محسوب می‌شود.

◆ ملاصدرا، فیلسوف بزرگ اسلامی درباره هماهنگی میان دین و تفکر عقلی می‌گوید:

«نمی‌شود قوانین این دین بر حق الهی، که چون خورشید روشن و درخشان است، با دانش استدلالی یقینی مخالفت داشته باشد، نیست باد آن فلسفه‌ای که قوانینش با کتاب قرآن و سنت رسول خدا (ﷺ) و ائمه اطهار (علیهم‌السلام) مطابقت نداشته باشد.»

◆ در تمدن اسلامی، در قرون اولیه در امور مربوط به بهداشت و سلامتی، وضع مسلمانان بسیار درخشان بود. اگر شرایط قبل از اسلام را در نظر بگیریم، یا اوضاع دوره شکوفایی تمدن اسلامی را با اروپا، که هنوز حتی با حمام آشنا نبودند مورد توجه قرار دهیم، در می‌یابیم که چگونه دستورات ساده‌ای مانند وضو و غسل و دیگر آموزه‌های بهداشتی اسلام مانند طهارت و نجاست و نیز دستورات پیشوایان دین در مورد سلامتی و درمان، دنیای اسلام را متحول کرد.

◆ یکی از ویژگی‌های فرهنگ علمی دوره اسلامی منحصر نبودن تحصیل علم به طبقه یا قشری خاص بود.

◆ در همان زمان رسول خدا (ﷺ) زنان به حضور ایشان می‌رسیدند و سؤال‌های علمی خود را طرح می‌کردند. حضرت فاطمه (علیها‌السلام) یک کلاس علمی تشکیل داده بود و زنان مدینه برای علم‌آموزی در آن شرکت می‌کردند. و برخی از همسران رسول خدا (ﷺ) نیز جزء راویان حدیث به‌شمار می‌روند.

درس دهم تمدن جدید و مسئولیت ما

تمدن‌های اروپا:

◆ تمدن اول: قبل از میلاد حضرت مسیح (ﷺ) در قرن‌های ششم تا چهارم قبل از میلاد، در یونان باستان شکل گرفت و در روم باستان ادامه یافت.

◆ تمدن دوم: در قرن چهارم میلادی با گسترش مسیحیت در اروپا و آغاز حاکمیت کلیسا بر زندگی سیاسی و اجتماعی مردم آغاز شد و تا قرن‌های پانزدهم و شانزدهم ادامه یافت.

◆ تمدن سوم: با افول قدرت کلیسا در همین قرن‌ها شروع شد و هم‌چنان ادامه دارد.

◆ تمدن جدید که تقریباً تمامی جوامع جهان امروز را تحت‌تأثیر خود قرار داده است و آثار آن در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و... به‌خوبی نمایان است، مانند هر تمدن دیگری، دارای نقاط قوت و ضعف است.

فواید نقاط قوت تمدن جدید:

◆ اول: ما مسلمانان مانند سایر ملت‌ها، با این تمدن ارتباط مستقیم داریم؛ بنابراین، هم تحت‌تأثیر آن قرار می‌گیریم و هم می‌توانیم بر آن اثر بگذاریم.

◆ هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیش‌تر باشد، قدرت تأثیرگذاری ما بیش‌تر خواهد بود.